

Vládní návrh

Zákon

ze dne 2000,

o veřejných knihovnách a podmínkách jejich provozování (knihovní zákon)

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1

Předmět úpravy

- (1) Tento zákon upravuje systém veřejných knihoven a podmínky jejich provozování.
- (2) Tento zákon se nevztahuje na knihovny provozované na základě živnostenského oprávnění.

§ 2

Vymezení základních pojmů

V tomto zákoně se rozumí

- a) veřejnou knihovnou knihovna, v níž jsou způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem, a která je zapsána v evidenci veřejných knihoven,
- b) knihovním dokumentem informační pramen evidovaný jako samostatná jednotka knihovního fondu veřejné knihovny,
- c) knihovním fondem organizovaný, soustavně doplňovaný, zpracováváný, ochraňovaný a uchovávaný soubor knihovních dokumentů,
- d) meziknihovními službami soubor výpůjčních, informačních a reprografických služeb, které mezi sebou uskutečňují veřejné knihovny, s cílem zpřístupnit svým uživatelům knihovní dokumenty bez ohledu na místo jejich uložení,
- e) historickým fondem knihovní fond sestávající z knihovních dokumentů, které vznikly do roku 1800 nebo mají v daném oboru pro svou jedinečnost historickou hodnotu,
- f) konzervačním fondem knihovní fond sestávající z knihovních dokumentů, které veřejná knihovna získala jako příjemce povinného výtisku podle zvláštního právního předpisu ¹⁾,
- g) specializovaným fondem knihovní fond sestávající z knihovních dokumentů určitého, zpravidla oborového zaměření,
- h) regionálními funkcemi funkce, v jejichž rámci krajská knihovna zapůjčuje základním knihovnám v kraji výměnné soubory knihovních dokumentů za účelem zpřístupňování jejich uživatelům a základním knihovnám v kraji poskytuje poradenské, vzdělávací a koordinační služby,

¹⁾ Zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích.

Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění zákona č. 302/2000 Sb.

- i) provozovatelem veřejné knihovny fyzická nebo právnická osoba, která svým jménem ve veřejné knihovně poskytuje veřejné knihovnické a informační služby.

§ 3

Systém veřejných knihoven

(1) Systém veřejných knihoven tvoří

- a) Národní knihovna, Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Moravská zemská knihovna v Brně, zřízené státem,
- b) krajské knihovny, zřízené příslušným orgánem kraje,
- c) základní knihovny, zřízené příslušným orgánem obce.

(2) Veřejné knihovny mohou zřizovat i právnické osoby neuvedené v odstavci 1, nebo fyzické osoby.

(3) Veřejné knihovnické a informační služby a další služby mohou být veřejnou knihovnou poskytovány ode dne zápisu veřejné knihovny do evidence veřejných knihoven vedené Ministerstvem kultury (dále jen „ministerstvo“).

§ 4

Veřejné knihovnické a informační služby

(1) Veřejné knihovnické a informační služby spočívají ve

- a) zpřístupňování knihovních dokumentů z knihovního fondu veřejné knihovny nebo prostřednictvím meziknihovních služeb z knihovního fondu jiné veřejné knihovny,
- b) poskytování ústních a písemných bibliografických, referenčních a faktografických informací a rešerší,
- c) zprostředkování informací z vnějších informačních zdrojů, zejména informací ze státní správy a samosprávy,
- d) umožnění přístupu k vnějším informačním zdrojům, ke kterým má veřejná knihovna bezplatný přístup, pomocí telekomunikačního zařízení²⁾.

(2) Veřejné knihovnické a informační služby, uvedené v odstavci 1, je provozovatel veřejné knihovny povinen poskytovat bezplatně, s výjimkou

- a) zpřístupňování knihovních dokumentů z knihovního fondu veřejné knihovny, které mají povahu rozmnoženin zvukového či zvukově obrazového záznamu³⁾,
- b) zpřístupňování knihovních dokumentů z knihovních fondů jiných veřejných knihoven zprostředkováním jejich rozmnoženin v rámci meziknihovních reprografických služeb,
- c) zpřístupňování knihovních dokumentů z knihovních fondů knihoven v rámci mezinárodních meziknihovních služeb,
- d) poskytování bibliografických, referenčních a faktografických informací a rešerší v písemné podobě.

²⁾ § 2 zákona č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů.

³⁾ § 38 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

(3) Provozovatel veřejné knihovny může poskytovat další služby spočívající zejména v

- a) umožnění přístupu k placeným vnějším informačním zdrojům pomocí telekomunikačního zařízení²⁾,
- b) kulturní, výchovné a vzdělávací činnosti,
- c) vydávání tématických publikací,
- d) poskytování reprografických služeb.

(4) Provozovatel veřejné knihovny je oprávněn požadovat za poskytování knihovnických a informačních služeb, uvedených v odstavci 2 písm. a) až d), a dalších služeb úhradu skutečně vynaložených nákladů.

(5) Provozovatel veřejné knihovny je oprávněn požadovat úhradu nákladů vynaložených na administrativní úkony spojené s evidencí uživatelů veřejné knihovny.

(6) Provozovatel veřejné knihovny je povinen zajistit rovný přístup všem k veřejným knihovnickým a informačním službám a dalším službám poskytovaným veřejnou knihovnou.

Evidence veřejných knihoven

§ 5

(1) Ministerstvo vede evidenci veřejných knihoven, která je veřejnosti přístupným informačním systémem.

(2) Návrh na zápis do evidence veřejných knihoven (dále jen „návrh“) podává provozovatel veřejné knihovny.

(3) Návrh obsahuje

- a) název nebo obchodní firmu, identifikační číslo, sídlo, adresu veřejné knihovny, předmět činnosti, právní formu, je-li provozovatelem veřejné knihovny právnická osoba,
- b) jméno a příjmení, popřípadě obchodní firmu, místo trvalého pobytu, adresu veřejné knihovny, datum narození a identifikační číslo, pokud bylo přiděleno, je-li provozovatelem veřejné knihovny fyzická osoba,
- c) druh veřejné knihovny (§ 9 až 12), popřípadě její specializaci.

(4) Je-li provozovatelem veřejné knihovny právnická osoba, která se zapisuje do veřejného seznamu podle zvláštního právního předpisu⁴⁾, je provozovatel povinen k žádosti přiložit rovněž výpis z tohoto veřejného seznamu, který nesmí být starší 60 dnů. Je-li provozovatelem veřejné knihovny příspěvková organizace⁵⁾, nebo provozuje-li stát nebo územní samosprávný celek veřejnou knihovnu prostřednictvím své organizační složky, je provozovatel povinen k žádosti přiložit zřizovací listinu, popřípadě statut příspěvkové organizace nebo organizační složky.

(5) Není-li návrh úplný, vyzve ministerstvo provozovatele, aby návrh doplnil do 15 dnů ode dne doručení výzvy, a upozorní ho, že nebude-li tato lhůta dodržena, ministerstvo návrh odloží.

§ 6

(1) Splňuje-li knihovna znaky veřejné knihovny podle § 2 písm. a), ministerstvo ji zapíše do evidence veřejných knihoven. Osvědčení o provedeném zápisu ministerstvo vydá jejím provozovateli do 15 dnů ode dne doručení úplného návrhu.

(2) Nesplňuje-li knihovna znaky veřejné knihovny podle § 2 písm. a), ministerstvo návrh zamítne.

§ 7

(1) Provozovatel veřejné knihovny je povinen písemně oznámit ministerstvu každou změnu údajů evidovaných v evidenci veřejných knihoven, a to nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy ke změně došlo.

(2) Ministerstvo provede změnu zápisu v evidenci veřejných knihoven do 15 dnů od doručení oznámení a o této změně do 15 dnů ode dne doručení oznámení vydá osvědčení.

§ 8

(1) Ministerstvo z vlastního nebo jiného podnětu rozhodnutím zruší zápis v evidenci veřejných knihoven, pokud veřejná knihovna přestane splňovat znaky veřejné knihovny podle § 2 písm. a).

(2) Ministerstvo rozhodnutím zruší zápis v evidenci veřejných knihoven rovněž na základě oznámení provozovatele o ukončení provozování veřejné knihovny.

4) Např. § 27 a násl. obchodního zákoníku, § 5 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, § 5 zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech).

5) § 54 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

(3) V rozhodnutí podle odstavců 1 a 2 ministerstvo stanoví datum, k němuž se zápis do evidence veřejných knihoven ruší.

Druhy veřejných knihoven

§ 9

Národní knihovna

(1) Národní knihovna je veřejnou knihovnou s univerzálním knihovním fondem doplněným specializovanými fondy. Národní knihovna trvale uchovává konzervační fond a historický fond.

(2) Národní knihovna je centrem systému veřejných knihoven. V systému veřejných knihoven vykonává koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, standardizační, metodické a poradenské činnosti, v jejichž rámci zejména

- a) formou souborného katalogu zpracovává evidenci knihovních dokumentů v knihovních fondech veřejných knihoven na území České republiky, kterou zpřístupňuje veřejným knihovnám,
- b) zpracovává národní bibliografii a zabezpečuje koordinaci národního bibliografického systému,
- c) plní funkci národní agentury pro mezinárodní standardní číslování knih a hudebnin,
- d) plní funkci národního centra meziknihovních služeb České republiky,
- e) plní funkci národního centra mezinárodní výměny oficiálních publikací⁶⁾,
- f) zastupuje veřejné knihovny při jednání s kolektivními správci autorských práv ve věci úhrady odměn za užití autorských děl⁷⁾.

§ 10

Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana a Moravská zemská knihovna v Brně

(1) Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana je veřejnou knihovnou s univerzálním knihovním fondem.

(2) Moravská zemská knihovna v Brně je veřejnou knihovnou s univerzálním knihovním fondem případně doplněným specializovanými fondy.

§ 11

Krajská knihovna

(1) Krajská knihovna je veřejnou knihovnou s univerzálním knihovním fondem případně doplněným specializovanými fondy. Krajská knihovna trvale uchovává konzervační fond a historický fond.

⁶⁾ Vyhláška č. 12/1965 Sb., o Úmluvě o výměně oficiálních publikací a vládních dokumentů mezi státy a Úmluvě o mezinárodní výměně publikací.

⁷⁾ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

(2) Krajská knihovna je součástí systému veřejných knihoven vykonávající koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, metodické a poradenské činnosti, v jejichž rámci též

- a) spolupracuje s Národní knihovnou při zpracování národní bibliografie a při zpracování souborného katalogu,
- b) zpracovává a zpřístupňuje regionální informační databáze a zabezpečuje koordinaci krajského bibliografického systému,
- c) je krajským centrem meziknihovnických služeb,
- d) spolupracuje s veřejnými knihovnami v kraji při zavádění nových technologií v oblasti zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb.

(3) Krajská knihovna plní regionální funkce. Jejich výkon může být smluvně přenesen na základní knihovnu v kraji, přičemž smlouva musí mít písemnou formu.

(4) Krajská knihovna plní v místě svého sídla také funkci základní knihovny.

§ 12

Základní knihovna

(1) Základní knihovna je veřejnou knihovnou s univerzálním knihovním fondem nebo se specializovaným knihovním fondem.

(2) Základní knihovna je součástí systému veřejných knihoven vykonávající informační, kulturní a vzdělávací činnosti. Základní knihovna se specializovaným knihovním fondem vykonává rovněž činnosti odborné.

§ 13

Specializovaná knihovna

(1) Specializovaná knihovna je veřejnou knihovnou se specializovaným knihovním fondem.

(2) Specializovaná knihovna je součástí systému veřejných knihoven vykonávající koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, metodické a poradenské činnosti, v jejichž rámci zejména

- a) spolupracuje s Národní knihovnou při zpracování národní bibliografie a při zpracování souborného katalogu,
- b) zpracovává a zpřístupňuje tematické a oborové bibliografie a databáze,
- c) ve spolupráci s Národní knihovnou plní funkci centra meziknihovnických služeb v oblasti své specializace,
- d) spolupracuje s veřejnými knihovnami v oblasti své specializace při zavádění nových technologií v oblasti zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb,
- e) plní funkci centra pro výzkum a vývoj v oblasti své specializace.

Meziknihovní služby

§ 14

(1) Pokud v knihovním fondu veřejné knihovny není knihovní dokument, jehož zpřístupnění si její uživatel vyžádal, má provozovatel této veřejné knihovny (dále jen "žádající knihovna") povinnost v rámci meziknihovních služeb požádat provozovatele jiné veřejné knihovny o zprostředkování tohoto knihovního dokumentu, popřípadě o poskytnutí informace o něm (dále jen „dožádaná knihovna“).

(2) Dožádaná knihovna je povinna žádající knihovně pro jejího uživatele knihovní dokument ze svého knihovního fondu zprostředkovat tak, že požadovaný knihovní dokument žádající knihovně zapůjčí nebo jí poskytne jeho kopii, popřípadě jí poskytne informace, kde se požadovaný knihovní dokument nalézá.

(3) Pokud je žádost o zprostředkování knihovního dokumentu vyřízena jeho zapůjčením, je žádající knihovna povinna vrátit zapůjčený knihovní dokument dožádané knihovně v dohodnuté lhůtě a odpovídajícím stavu. Po dobu výpůjčky knihovního dokumentu nese odpovědnost za jeho poškození nebo ztrátu.

(4) Meziknihovní výpůjční a informační služby je veřejná knihovna povinna poskytovat bezplatně. Za poskytnutí kopie knihovního dokumentu v rámci meziknihovních reprografických služeb může dožádaná knihovna požadovat úhradu vynaložených nákladů. Provozovatelé veřejných knihoven mohou požadovat úhradu nákladů na dopravu knihovního dokumentu.

(5) Provozovatel veřejné knihovny je povinen vést evidenci meziknihovních služeb, které poskytl.

(6) Náležitosti žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu stanoví prováděcí právní předpis. Prováděcí právní předpis určí, kteří provozovatelé veřejných knihoven jsou povinni předávat žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu v rámci meziknihovní služby zahraničním knihovnám, popřípadě poskytnout provozovateli veřejné knihovny účastníci se mezinárodní meziknihovní služby metodickou pomoc.

Podpora veřejných knihoven

§ 15

(1) Provozovateli veřejné knihovny mohou být z peněžních prostředků státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuty podle zvláštního zákona⁸⁾ účelově určené dotace zejména na

- a) projekty vědy a výzkumu,
- b) zavádění nových technologií v oblasti zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb,
- c) podporu propojení veřejných knihoven v síti,
- d) zpracování informačních pramenů do elektronické podoby a jejich zpřístupnění,
- e) doplnění knihovního fondu,

⁸⁾ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

- f) ochranu knihovního fondu před nepříznivými vlivy prostředí,
- g) zpřístupnění knihovních fondů pro občany se zdravotním postižením,
- h) projekty v oblasti kulturní, výchovné a vzdělávací činnosti,
- i) zajištění výkonu regionálních funkcí,
- j) zabezpečení dalšího odborného vzdělávání pracovníků veřejných knihoven,
- k) výstavbu nebo rekonstrukci objektu veřejné knihovny,
- l) vybavení objektu veřejné knihovny zabezpečovacími a protipožárními systémy.

(2) Pro stanovení prioritních oblastí poskytování dotací si ministerstvo vyžádá stanovisko Ústřední knihovnické rady, kterou ministerstvo zřídí, vydá její stanovy a jednací řád.

(3) Vláda nařízením stanoví pravidla poskytování dotací podle odstavce 1, zejména za jakých podmínek, v jaké výši a v jakých lhůtách jsou dotace poskytovány.

Evidence a revize knihovního fondu

§ 16

(1) Provozovatel veřejné knihovny musí vést evidenci knihovního fondu. Evidence knihovního fondu musí umožňovat kontrolu jednotlivých záznamů a zaručovat jejich nezaměnitelnost.

(2) K ověření souladu evidenčních záznamů o jednotlivých knihovních dokumentech se skutečným stavem je provozovatel veřejné knihovny povinen provádět revize knihovního fondu, a to

- a) jednou za 5 let, pokud její knihovní fond nepřesahuje 100 000 knihovních dokumentů,
- b) jednou za 10 let, pokud její knihovní fond přesahuje 100 000 knihovních dokumentů a nepřesahuje 200 000 knihovních dokumentů,
- c) jednou za 15 let, pokud její knihovní fond přesahuje 200 000 knihovních dokumentů a nepřesahuje 1 000 000 knihovních dokumentů.

(3) Přesahuje-li knihovní fond veřejné knihovny 1 000 000 knihovních dokumentů, je provozovatel veřejné knihovny povinen provádět jeho revizi postupně, a to tak, že každý rok provede revizi části knihovního fondu nejméně v rozsahu 5% z celkového počtu knihovních dokumentů v knihovním fondu.

(4) Provozovatel veřejné knihovny je povinen zajistit sepsání zápisu o výsledku revize knihovního fondu.

(5) Na postup při revizi knihovního fondu podle tohoto zákona se nevztahuje zvláštní právní předpis⁹⁾.

(6) Podrobnosti o vedení evidence knihovního fondu a náležitosti zápisu o výsledku revize knihovního fondu stanoví prováděcí právní předpis.

⁹⁾ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění zákona č. 117/1994 Sb. a zákona č. 227/1997 Sb.

Vyřazování knihovnických dokumentů

§ 17

- (1) Z knihovnického fondu veřejné knihovny lze vyřazovat pouze
- a) knihovnické dokumenty, které neodpovídají zaměření knihovnického fondu veřejné knihovny a jejím úkolům,
 - b) multiplikáty knihovnických dokumentů,
 - c) knihovnické dokumenty opotřebované, neúplné nebo poškozené tak, že přestaly být informačním pramenem.
- (2) Z konzervačního fondu a z historického fondu nelze vyřazovat knihovnické dokumenty.
- (3) Provozovatel veřejné knihovny je povinen nabídnout knihovnické dokumenty vyřazené podle odstavce 1 písm. a) a b) ke koupi provozovateli jiné veřejné knihovny téhož druhu.
- (4) Podle odstavců 1 až 3 se nepostupuje při vyřazování knihovnických dokumentů chráněných podle zvláštního právního předpisu¹⁰⁾.

Ochrana knihovnického fondu

§ 18

- (1) Provozovatel veřejné knihovny je povinen zajistit
- a) umístění knihovnického fondu v podmínkách vhodných pro poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb,
 - b) ochranu knihovnického fondu před odcizením a poškozením, zejména ochránit jej před nepříznivými vlivy prostředí,
 - c) restaurování knihovnických dokumentů, je-li to třeba k jejich trvalému uchování.
- (2) Při rušení veřejné knihovny je provozovatel veřejné knihovny povinen knihovnický fond nabídnout ke koupi provozovateli jiné veřejné knihovny téhož druhu, a pokud provozovatel veřejné knihovny odmítne, provozovateli veřejné knihovny, která je součástí školy¹¹⁾.

Sankce

§ 19

- (1) Zjistí-li ministerstvo, že provozovatel veřejné knihovny porušil povinnost podle § 7 odst. 1, § 14 odst. 5, § 16 odst. 1, § 16 odst. 2 nebo § 16 odst. 3, nebo některou z povinností podle § 18 odst. 1, uloží mu, aby zjištěné nedostatky odstranil a stanoví mu k tomu přiměřenou lhůtu.
- (2) Pokud provozovatel veřejné knihovny v této lhůtě zjištěné nedostatky neodstraní, uloží mu ministerstvo pokutu ve výši od 5 000 Kč do 200 000 Kč.

¹⁰⁾ Např. zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, zákon č. 97/1974 Sb., o archivnictví, ve znění zákona č. 343/1992 Sb.

¹¹⁾ § 45 zákona č. 29/1984 Sb., školský zákon.

§ 20

Ministerstvo uloží pokutu ve výši od 25 000 Kč do 500 000 Kč provozovateli veřejné knihovny, pokud porušil povinnost podle § 14 odst. 2, § 14 odst. 3, zákaz vyřazování knihovních dokumentů podle § 17 odst. 2 a 3 nebo povinnost podle § 18 odst. 2.

§ 21

(1) Při stanovení výše pokuty se přihlíží k rozsahu a závažnosti protiprávního jednání a následkům porušení povinnosti.

(2) Řízení o uložení pokuty lze zahájit nejpozději do 1 roku ode dne, kdy se ministerstvo o porušení povinnosti dozvědělo, nejdéle však do 3 let od porušení povinnosti, a jde-li o pokračující porušování téže povinnosti, nejpozději do 3 let od doby, kdy porušování povinnosti ještě trvalo. Pokutu lze uložit nejpozději do 5 let ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo, nebo kdy porušování téže povinnosti skončilo.

(3) Pokuta je splatná do 30 dnů ode dne, kdy rozhodnutí o jejím uložení nabylo právní moci.

(4) Pokuty vybírá a vymáhá ministerstvo, přitom postupuje podle zákona o správě daní a poplatků.

(5) Pokuty jsou příjmem státního rozpočtu.

Zmocňovací ustanovení

§ 22

Ministerstvo vydá vyhlášku k provedení § 14 odst. 6 a § 16 odst. 6.

Společná, přechodná a závěrečná ustanovení

§ 23

Na rozhodování a vydávání osvědčení podle tohoto zákona se vztahuje správní řád, nestanoví-li tento zákon jinak.

§ 24

Knihovny, které ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona poskytují veřejné knihovnické a informační služby s rovným přístupem všech k těmto službám, se považují za veřejné knihovny podle tohoto zákona nejdéle po dobu 12 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

§ 25

Zrušuje se zákon č. 53/1959 Sb., o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon).

§ 26

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2002.